

Innst. S. nr. 349

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Dokument nr. 8:78 (2008–2009)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørg Tørresdal, Dagrun Eriksen, May-Helen Molvær Grimstad og Ingebrigt S. Sørfohn om å inkludere barn som har opplevd overgrep på norske skoler i utlandet, i Stortingets utvidede og tilpassede rettferdsvederlagsordning for tidligere barnehjems- og spesialskoleelever

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Rettferdsvederlagsordningen er Stortingets egen erstatningsordning.

Stortinget vedtok i Innst. nr. 217 (2004–2005) St.meld. nr. 24 (2004–2005) en utvidet og tilpasset rettferdsvederlagsordning for barn som har vært plassert i barnehjem, fosterhjem og spesialskoler.

Forslagsstillerne viser til at det har kommet fram at enkelte barn på norske skoler i utlandet har vært utsatt for overgrep. Det vises vider til at norske myndigheter har godkjent disse skolene og gitt dem støtte over statsbudsjettet. Forslagsstillerne anfører at staten har et klart tilsynsansvar og at det er rimelig at ofre for overgrep ved disse skolene kan søke en erstatningsordning fra staten.

Forslagsstillerne mener at Stortingets rettferdsvederlagsordning for barn som har vært plassert i barnehjem, fosterhjem og spesialskoler må utvides, slik at barn ved norske skoler i utlandet kan søke rettferdsvederlagsordningen om erstatning for overgrep.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen gjøre de nødvendige endringer i Stortingets rettferdsvederlagsordning for

barn som har vært plassert i barnehjem, fosterhjem og spesialskoler, slik at barn på norske skoler i utlandet som har vært utsatt for overgrep, kan inkluderes i ordningen."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Britt Hildeng, Espen Johnsen og Tove Karoline Knutsen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, lederen May-Helen Molvær Grimstad, fra Senterpartiet, Trond Lode, og fra Venstre, Trine Skei Grande, viser til Representantforslag nr. 78 (2008–2009) og svarbrev fra Barne- og likestillingsdepartementet v/statsråden datert 15. mai 2009. Stortingsrepresentantene Tørresdal, Eriksen, Molvær Grimstad og Sørfohn ber Regjeringen gjøre de nødvendige endringer i Stortingets rettferdsvederlagsordning for barn som har vært plassert i barnehjem, fosterhjem og spesialskoler, slik at barn på norske skoler i utlandet som har vært utsatt for overgrep, kan inkluderes i ordningen. Departementet vurderer at det kan være naturlig å foreta en utredning av forholdene ved de norske skolene i utlandet som forslaget gjelder, før Stortinget eventuelt treffer vedtak om utvidelse av ordningen.

Komiteen mener det er åpenbart at Stortingets rettferdsvederlagsordning i dag dekker andre grupper barn enn barn som ble sendt av sine foreldre til norske skoler i utlandet. Allikevel ønsker komiteen å se bort fra det faktum at dette gjelder offentlig godkjente skoler, med offentlig tilsynsansvar og finansiert med offentlige midler.

Komiteen viser til høringsinnspill fra Interessegruppa for tidligere elever ved den norske skolen i Japan (IDNSJ) som beskriver overgrep og omsorgssvikt over mange år ved denne skolen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Kristelig Folkeparti, mener det er uholdbart at barn ble plassert borte fra foreldrene på internatskole i så lav alder som IDNSJ beskriver. At det har satt spor i den enkelte som opplevde dette, er ikke vanskelig å forstå. Flertallet mener at misjonsselskapene og foreldrene må bære sin del av ansvaret ved å velge å organisere misjonsarbeidet på denne måten, men ønsker ikke å utelukke at staten også bør vurdere sitt ansvar.

Komiteen viser til Innst. S. nr. 107 (2008–2009) og Stortingets presidentskaps brev av 3. februar 2009 til Justis- og politidepartementet (vedlegg), hvor Presidentskapet bl.a. skriver følgende:

"I Innst. S. nr. 107 (2008–2009) uttaler justiskomiteen bl.a. at den er enig i at man nå trenger en prinsipiell gjennomgang av ordningen. Det er grunn til å se nærmere på om andre grupper enn de som i dag har fått en utvidet og tilpasset ordning, også burde hatt det samme. Det er også grunn til å se på om denne ordningen passer sammen med de andre velferdsordningene.

Etter Presidentskapet oppfatning er de problemstillinger som justiskomiteen og Regjeringen her omtaler, i det vesentlige av en slik art at det vil være mest naturlig at Regjeringen tar initiativ til å utrede dem."

Komiteen støtter dette. Komiteen finner det rimelig at denne gruppen blir tatt med i en slik utredning, slik at Stortinget får nødvendige saksopplysning

ger for å kunne vurdere om denne gruppen skal inntas i rettferdsvederlagsordningen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det har kommet fram at enkelte barn på norske skoler i utlandet har vært utsatt for overgrep. De har vært elever ved norske skoler som har vært godkjent og finansiert av staten. Videre har staten hatt et tilsynsansvar overfor skolene. Disse medlemmer mener at staten har sviktet sitt tilsynsansvar, og at staten har et klart ansvar overfor disse barna.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener derfor at en kan inkludere disse barna i Stortingets rettferdsvederlagsordning, noe som innebærer at barn som har vært utsatt for overgrep eller omsorgssvikt på norske skoler i utlandet, kan søke om erstatning.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til representantforslaget og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument nr. 8:78 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørg Tørresdal, Dagrun Eriksen, May-Helen Molvær Grimstad og Ingebrigt S. Sørfonn om å inkludere barn som har opplevd overgrep på norske skoler i utlandet, i Stortingets utvidede og tilpassede rettferdsvederlagsordning for tidligere barnehjems- og spesialskoleelever – vedlegges protokollen.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 11. juni 2009

May-Helen Molvær Grimstad

leder

Trond Lode

ordfører

Vedlegg 1

Brev fra Stortingets presidentskap til justis- og politidepartementet, datert 3. februar 2009

Prinsipiell gjennomgang av billighetserstatningsordningen

Det vises til St.prp. nr. 12 (2008-2009) om ”Rettsferdsvederlag frå statskassa (Arbeidet i rettsferdsvederlagsutvala i 2007 mv.)” og Stortingets behandling av denne. I proposisjonen sier Regjeringen seg enig med Presidentskapet i at det er behov for en prinsipiell gjennomgang av billighetserstatningsordningen. I denne sammenheng peker Regjeringen på at det ikke kan utelukkes at også andre grupper som i dag faller utenfor ordningen, har kommet tilsvarende uheldig ut. Regjeringen mener derfor det er grunn til å se nærmere på bruken av statlige midler gjennom en slik ordning, satt opp mot andre offentlige velferdsordninger. Videre pekes det på at stadig

flere utvalg skaper utfordringer bl.a. knyttet til hvordan likebehandling skal sikres.

I Innst. S. nr. 107 (2008-2009) uttaler justiskomiteen bl.a. at den er enig i at man nå trenger en prinsipiell gjennomgang av ordningen. Det er grunn til å se nærmere på om andre grupper enn de som i dag har fått en utvidet og tilpasset ordning, også burde hatt det samme. Det er også grunn til å se på om denne ordningen passer sammen med de andre velferdsordningene.

Etter Presidentskapets oppfatning er de problemstillinger som justiskomiteen og Regjeringen her omtaler, i det vesentlige av en slik art at det vil være mest naturlig at Regjeringen tar initiativ til å utrede dem.

Vedlegg 2

Brev fra Barne- og likestillingsdepartementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen, datert 15. mai 2009

Dokument nr. 8:78 (2008-2009)

Jeg viser til brev datert 28. april 2009 fra familie- og kulturkomiteen med oversendelse av representantforslag nr. 78 (2008-2009). Sttingsrepresentantene Tørresdal, Eriksen, Grimstad og Sørfonn foreslår her å inkludere barn som har opplevd overgrep på norske skoler i utlandet i Sttingets tilpassede rettsferdsvederlagsordning for tidligere barnehjemsbarn og spesialskoleelever. Forslaget lyder:

"Sttinget ber Regjeringen gjøre de nødvendige endringer i Sttingets rettsferdsvederlagsordning for barn som har vært plassert i barnehjem, fosterhjem og spesialskoler, slik at barn på norske skoler i utlandet som har vært utsatt for overgrep, kan inkluderes i ordningen."

Jeg har følgende merknader:

Gjennom behandlingen av St.meld. nr. 24 (2004-2005) *Erstatningsordningar for barn i barneheimar og spesialskular for barn med åtferdsvansaker*, vedtok Sttinget at erstatning til tidligere barnehjemsbarn og spesialskolebarn skal skje gjennom tilpassing av Sttingets rettsferdsvederlagsordning.

Det følger innledningsvis av Innst. S. nr. 217 (2004-2005) at begrepet "spesialskoler" brukes om skolehjem/spesialskoler for barn og unge med tilpassningsvansker/verneskoler, som kartleggingsutvalget

viser til. Dette kartleggingsutvalget er et utvalg som ble oppnevnt av Barne- og familiedepartementet 19. desember 2003 for å kartlegge omfang av og bakgrunn for omsorgssvikt og overgrep mot barnevernsbarn i perioden 1945 -1980. Utvalget la frem sin kartlegging i NOU 2004: 23 *Barnehjem og spesialskoler under lupen*. Kartleggingsutvalgets mandatfortolkning fremgår av punkt 2.2 i utredningen;

"Utvalget har hatt som generelt mandat å framskaffe kunnskap om omfang av omsorgssvikt og overgrep, bakgrunnen for at dette kunne skje, og hvordan tilsynsfunksjonen ble ivaretatt i perioden. I mandatet er det påpekt en begrensning, idet kartleggingen skal omfatte institusjoner hvor det i dette tidsrommet ble foretatt plasseringer av barnevernet. For perioden mellom 1945 og 1. juli 1954, da barnevernloven av 1953 ble innført, var barnevernsinstitusjonene formelt forankret i vergerådsloven av 1896. Institusjonene omfattet barnehjem, skolehjem og tvangsskoler. Kategorien "barnehjem" omfattet også heldøgnsinstitusjoner som spedbarnshjem, barneherberger, barnepensjonater, lærlinghjem og lignende. Etter barnevernlovens innføring i 1954 kan barnehjem, spesialskoler for barn og unge med atferdsvansker og vernet skoler defineres som barnevernsinstitusjoner, idet de kunne nyttes som plasseringstiltak av barnevernet. Spesialskolene var imidlertid formelt forankret i spesialskoleloven av 1951, underlagt Kirke- og undervisningsdepartementet. På bakgrunn av dette har utvalget funnet at utredningen må rette søkelys mot barnehjem, skolehjem/ spesialskoler for

barn og unge med tilpasningsvansker, tvangsskoler og verneskoler."

Ved behandlingen av St.meld. nr. 24 (2004-2005) vedtok Stortinget å tilkjenne erstatning etter den utvidede og tilpassede rettferdsvederlagsordning også til de barna som ble plassert av det offentlige i fosterhjem, i tillegg til tidligere barnehjemsbarn og barn som hadde vært plassert på spesialskoler for barn og unge med tilpasningsvansker.

Den utvidede og tilpassede rettferdsvederlagsordningen omfatter, som det fremgår av ovenstående, helt andre grupper barn enn barn som ble sendt av sine foreldre til norske skoler i utlandet. Denne rett-

ferdsvederlagsordningen er Stortingets egen ordning, og Stortinget beslutter derfor selv om ordningen skal gjelde for også andre barn. Etter mitt skjønn vil det være naturlig at det foretas en utredning av forholdene ved de norske skolene i utlandet som forslaget gjelder, før Stortinget eventuelt treffer vedtak om utvidelse av ordningen. En slik eventuell utvidelse av dagens ordning vil for øvrig ha administrative og økonomiske konsekvenser som må utredes før man tar stilling til forslaget om utvidelse. Det vil i så fall være naturlig at Kunnskapsdepartementet forestår slike utredninger.